

SVETI PETAR U ŠUMI, samostan s pročeljem crkve Sv. Petra i Pavla

utjecajem u XVI. st., djelomično pokriva u sjev. apsidi stariji sloj. Crkva posjeduje drveni gotički kip Marije (XIV. st.) i rezbareni poliptih iz XV. st. U gradskoj loži, smještenoj uz južni zid crkve, nalazi se lapidarij s ant., predromaničkim i ranoromaničkim spomenicima. Razdoblju rane romanike pripada bočni zid s jednostavnim tranzenama na prozorima, a romanike jednostavan zvonik današnje grobljanske crkve Sv. Lovre. — Staro se groblje nalazilo ispod zidina na J padini, gdje su vidljivi ostaci crkve Sv. Dorliga s polukružnom izbočenom apsidom (XI. st.). Zidne slike u kapeli Sv. Blaža (XV. st.) pokraj gradskih vrata potječu iz XVI. st. — U blizini grada nalazi se predromanička crkva Sv. Benedikta s apsidom potkovaste osnove (VIII. st.).

SVETI PETAR U ŠUMI, klaustar samostana

LIT.: M. Mirabella Roberti, La chiesa e le mura di San Lorenzo del Pasenatico, Arte del primo millennio, Atti del Convegno di Pavia per lo studio dell'Arte dell'Alto Medio Evo, Torino 1950. — F. Stelè, Umetnost v Primorju, Ljubljana 1960. — B. Fučić, Istarske freske, Zagreb 1963. — A. Šonje, Crkvena arhitektura zapadne Istre, Zagreb — Pazin 1982. — V. Ekl, Gotičko kiparstvo u Istri, Zagreb 1982. Br. Ma.

SVETI LOVREČ, kapela na lok. Lovreški, na I obali otoka Cresa. Oko ostataka jednobrodne crkve Sv. Lovre iz druge pol. VI. st. nalaze se mnogobrojni površinski ant. i ranosrednjovj. arheološki nalazi i grobovi. U crkvi, koja je jednobrodna građevina s podom od mozaika i izbočenom (izvana poligonalnom) apsidom, kao i oko nje nađeni su kod iskapanja i reambulacija ulomci kamenoga crkv. namještaja s pleternom ornamentikom (sada u Muzejskoj zbirci grada Cresa). Na unutrašnjim se stranama zidova naziru ostaci romaničkih zidnih slika.

LIT.: A. Cella, San Lorenzo al Mare, Pagine istriane, Koper 1913. — B. Fučić, Izvještaj o putu po otocima Cresu i Lošinj, Ljetopis JA, 1949, 55, str. 50–52. — A. Mohorovičić, Prilog analizi razvoja historijske arhitekture na otocima Lošinj i Cresu, ibid., 1954, 59, str. 219. — B. Fučić, Apsyrtides, Mali Lošinj 1990, str. 52. Br. Ma.

SVETI MARTIN, dio poljičkoga sela *Podstrane*, *JI* od Splita. U predrim. razdoblju na širem području Podstrane obitava ilir. pleme Pituntina, a Plinije Stariji spominje gradinsko naselje *Pituntium*. Priznavši vlast Rima, postaje dijelom salonitanskoga agera, a plodna polja naseljavaju rimski građani. Na području groblja Javora i Vinina otkriveni su ostaci rim. gospodarstva (villa rustica), ulomci mozaika, dijelovi mlina i tjeska za masline, grobovi, te fragmenti skulpture i keramike. Mnogobrojni epigrafski spomenici spominju visoke rim. dostojanstvenike, namjesnika Liburnije Lucija Artorija Kasta i namjesnika Dalmacije Ausoniusa. Nalaz reljefa ilir. božanstva Silvana potvrđuje suživot ilir. starosjedilaca s rim. doseljenicima. Vjerojatno se na Sv. Martin odnosi podatak Ivana Đakona po kojemu je mlet. dužd Petar Tradenik 839. sklopio mir s hrv. knezom Mislavom »ad locum qui vocatur sancti Martini curtis«. Današnja crkva Sv. Martina na groblju sagrađena je 1895.

LIT.: B. Gabričević, Neobjavljeni natpis iz Podstrane, Poljički zbornik, Zagreb 1968, 1. — J. Medini, Provincia Liburnia, Diadora, 1980, 9. — M. Zaminović, Ausonius vir spectabilis, Prilozi — Dalmacija, 1987. — D. Vlašić, Prošlost Podstrane, Split 1988. R. To.

SVETI MARTIN, selo kraj Našica. Na groblju je crkva Sv. *Martina*, jedina potpuno očuvana templarska crkva u Hrvatskoj. Sagrađena u prvoj pol. XIII. st., ima romanička obilježja: polukružno svetište, oble lukove na pročelju nad vratima i prozorom, male prozore u svetištu i brodu. U svetištu (bačvasto presvođenom) nalazi se ranobarokni oltar; nad brodom je ravni strop. Osebuje su dvije kamene niše u svetištu i kameni grb viteškoga reda u tome vrijednom spomeniku romanike.

LIT.: Radauš, SSS. — P. Cvekan, Franjevci u Abinim Našicama, Našice 1981, str. 123–127. — L. Dobronić, Posjedi i sjedišta templara, ivanovaca i sepulkralaca u Hrvatskoj, Rad JAZU, 1984, 406. A. Ht.

SVETI MARTIN NA MURI, selo u Međimurju. Gotička barokizirana župna crkva Sv. *Martina* ima uz poligonalno svetište sakristiju (1777). Mrežasti svod svetišta s 10 figuralnih konzola i s tri zaglavna kamena (Krist, klesarski znak i malteški križ) izveo je Majstor CB 1468. Kameno svetojhranište i sjedala su iz 1467. Uz brod su prigrađene kapele: 1767. južna, 1783. sjeverna (križna osnova). Uz gl. pročelje je zvonik s potporanjima iz 1718. U crkvi su barokna tri oltara (glavni oko 1760, bočni oltari oko 1779. i oko 1784), propovjedaonica, nadgrobna ploča Kregara s grbom (1856). — Barokna kapela Sv. Margarete na Kapelščaku (1755) ima kasnobarokna tri oltara, propovjedaonicu, te kipić, lijepu repliku »Mariae Celensis«. Pozitiv (male orgulje) iz druge pol. XVIII. st. prenesen je u Zagreb (Muzej za umjetnost i obrt).

LIT.: A. Horvat, Spomenici arhitekture i likovnih umjetnosti u Međimurju, Zagreb 1956, str. 64–76 i 106–07. — Horvat — Matejčić — Prijatelj, Barok. — J. Meder, Orgulje u Hrvatskoj, Zagreb 1992. A. Ht.

SVETI MARTIN POD OKIĆEM, selo SZ od Jastrebarskoga. Župna crkva Sv. *Martina* jednobrodna je građevina. Pred glavnim je pročeljem trijem, ispod kojega je renesansni dovratnik ulaza u crkvu. Ističe se romanički zvonik sa strijelnicama, osmerokutan u gornjem dijelu. Diže se iza svetišta, a ispod njega je sakristija. Crkv. posude je iz XVII. i XVIII. st.

SVETI PETAR ČVRSTEC, selo *JI* od Križevaca. God. 1543. spominje se »novopodignuti kaštel«. Na kružnome je zaravanku jednobrodna crkva Sv. Petra, sagrađena 1821. Pred pročeljem se diže zvonik-kula iz XVI/XVII. st. preostao od starije crkve. Dva oltara iz XVII. st., propovjedaonica (oko 1745), grb iz 1676, sve pavlinski radovi, preneseni su iz Remeta.

LIT.: D. Baričević, Umjetnički spomenici Remeta u drvetu i kamenu, Kaj, 1977, 3–5, str. 112–122. — UTH — Križevci. R.

SVETI PETAR MREŽNIČKI, selo kraj Duge Rese. Na njegovu je mjestu bilo ant. naselje *Romula Quadrata*. Ant. se zidovi nalaze u koritu rijeke Mrežnice. Tu su, kao i u nedalekom Varošu, nađeni mnogobrojni rimski ostaci: novac, natpisi, reljefi od bijelog mramora. Reljef bacača diska i stela s tri poprsja uzidani su u župnu crkvu Sv. Petra. Crkva je barokna građevina sa sakristijom uz poligonalno svetište i zvonikom uz gl. pročelje, podignuta na povišenu položaju. Nad glavnim je ulazom uklesana god. 1726. U crkvi se ističu barokni oltari iz XVIII. st. s vrsnim slikama (Sv. Barbara, Sv. Vinko Ferrerski), veliko raspelo, nadgrobna ploča P. Tomašića (1710), zvono (1536), velika rokoko monstranca.

LIT.: A. Horvat, Presjek razvoja umjetnosti u karlovačkom Pokuplju, Zbornik Gradskog muzeja Karlovca, Karlovac 1964. — D. Cvitanović, Sakralna arhitektura baroknog razdoblja, I, Zagreb 1985. A. Ht.

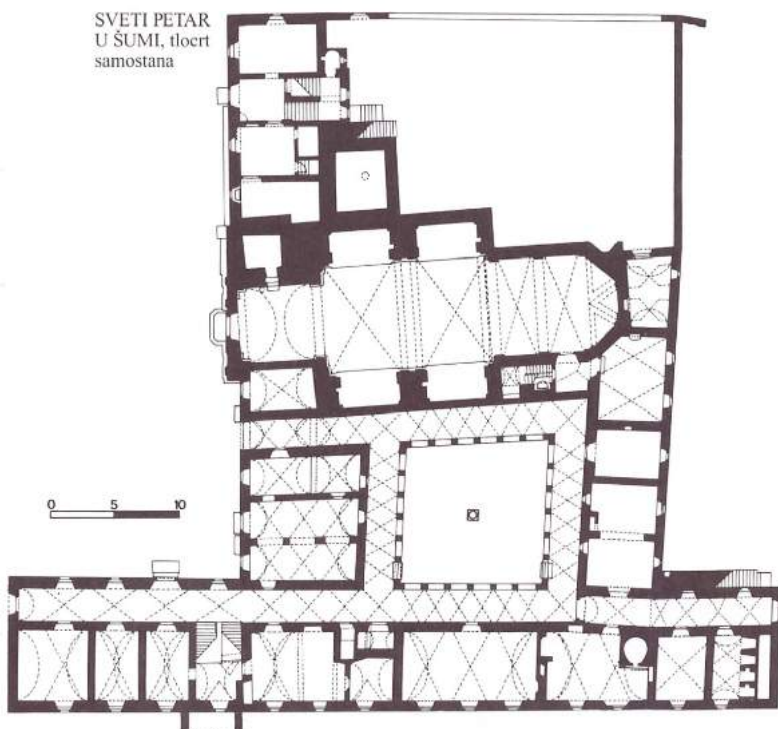
SVETI PETAR OREHOVEC, selo SZ od Križevaca. U župnoj crkvi ostao je iz gotičke faze portal, ispred kojega je na prijelazu XVI/XVII. st. prigradnja zvonik-kula. Brod i svetište, podignuti 1771–79, presvođeni su kupolastim svodovima. Oltari i crkv. posude pretežito su iz XVIII. st. Jednokatni župni dvor sagrađen je krajem XVIII. st.

LIT.: UTH — Križevci.

SVETI PETAR U ŠUMI, selo u sr. Istri. Benediktinci tu osnivaju samostan u XIII. st. (prema jednome podatku 1255), a 1459/60. preuzimaju ga pavlini i drže ga do 1782, kada se crkva pretvara u župnu a samostanski sklop prelazi u privatne ruke. — Pavlini su samostan temeljito preuredili; od benediktinske je gradnje očuvana skladna arkatura romaničkoga klaustura (gusti niz stupića s kapitelima od dva glatka lista nosi srpaste lukove arkade), koja je prigodom pregradnje u XV/XVI. st. dospjela na prvi kat, iznad renesansnih lukova. Sadašnja barokna crkva Sv. Petra i Pavla i samostanske zgrade okupljene oko klaustura nastaju krajem XVII. i poč. XVIII. st.; god. 1731. produženo je juž. krilo, a 1780. gradi se krilo sjev. od crkve. Pročelje crkve (tipološki srodno pročeljima pavlinskih crkava u Lepoglavi i Remetama) iz sred. je XVIII. st., dok zvonik (na mjestu romaničkoga) ima renesansna obilježja. Oprema crkve (pet oltara s kipovima, propovjedaonica, prospekt orgulja, korske klupe, ispovjedaonice) stilsko je cjelina nastala 1755–72. Djelo je pavlinske drvorezbarske radionice koju je vodio kipar P. Riedl. Osim drvenih kipova na oltarima njegovih je i pet kamenih kipova na pročelju. Oltarne je slike radio pavlinški slikar L. Keckheisen. Dvije kapele oblijepljene su prešanim i pozlaćenim kožnim tapetama (Venecija, XVIII. st.). Orgulje su rad Janeza Jurja Eisla (Ljubljana, oko 1770).

LIT.: D. Cvitanović, Sv. Petar u Šumi, Peristil, 1973–74, 16–17. — D. Baričević, Paulus Riedl, pavlini kipar u Istri i Hrvatskom primorju, ibid. — Horvat — Matejčić — Prijatelj, Barok. — J. Meder, Orgulje u Hrvatskoj, Zagreb 1992. Iv. Mat.

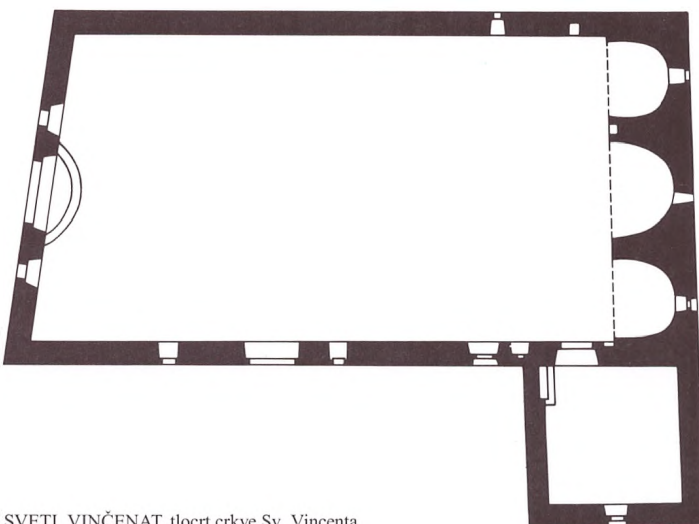
SVETI PETAR
U ŠUMI, tlocrt
samostana

SVETI VINČENAT, crkva Navještenja Marijina

SVETI SPAS NA VRELU CETINE → CETINA

SVETI VINČENAT (Svetvinčenat, Savičenta), gradić S od Pule. U središtu naselja je četverokutan pravilni renesansni trg što ga zatvaraju pročelja župne crkve, kaštela Grimani, gradske lože i niza renesansnih kuća; u sredini trga nalazi se cisterna. *Kaštel Morosini-Grimani*, sjedište gospositije, četverokutna je utvrda s jakim podnožjem, ugaonim kulama i jednostavnim fasadama. U drugoj pol. XV. st. kaštel je u posjedu obitelji

SVETI VINČENAT, tlocrt crkve Sv. Vincenta

Morosini koja proširuje srednjovj. kulu i u oblicima rane venec. renesanse gradi najvažnije javne građevine, župnu crkvu i gradsku ložu. Oko 1520. kaštel pripada Grimanima, koji ga djelomično pregrađuju 1589. — Najstariji je spomenik crkva Sv. Vincenta na groblju (nekada opatijska crkva); to je romanička građevina osnove u obliku pravokutnika s tri jednako velike upisane apsida na I strani. Uz crkvu je prizidana kapela s gotičkim svodom (1466). Unutrašnji zidovi crkve ukrašeni su zidnim slikama u tri sloja. Prvi se tek nazire, a drugi, opsežni romanički sa znatnim biz. utjecajem, naslikao je duž svih zidova majstor Ognobenus Trivisanus; to je najopsežniji romanički ciklus u zidnome slikarstvu Istre. Trećemu, najmlađem sloju pripadaju slike tal. smjera iz druge pol. XIV. i prve pol. XV. st. (dva obnovljena apostola i fragmentarna oltarna zidna slika na sjev. zidu s likom svete i donatora). — Crkvice Sv. Katarine jednostavna je gotička četverokutna građevina iz XV. st. sa šiljastim svodom u apsidi; u oltarnome su prostoru zidne slike iz XV. st.; lopica je prigradnja u XVIII. st. — Gotička crkvice Sv. Antuna ima presvođenu apsidu užu od četverokutna broda; u crkvi se nalazi gotički kip Sv. Antuna. — Jednobrodna župna crkva *Navještenja Marijina* (kraj XV. st.) ima renesansno trolisno oblikovano pročelje; od crkv. se opreme ističu drvena rezbarena vrata iz XVI. st., slike »Marija i sveci« (Palma mlađi) i »Navještenje« (G. Porta-Salviati), dva reljefna oltara iz 1555. i glavni barokni oltar. — Crkvice Sv. Roka s lopicom podignuta je u XVII. st.